

POSTANOWIENIE

15 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczuk

na posiedzeniu niejawnym 15 września 2023 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku E.Ż.

z udziałem A.Ż.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej A.Ż.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 29 września 2021 r., II Ca 2655/20,

1. odrzuca skargę kasacyjną co do punktu 1. zaskarżonego postanowienia;

2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 29 września 2021 r. Sąd Okręgowy w Krakowie sprostował oczywistą niedokładność w oznaczeniu zaskarżonego apelacją postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego z dnia 4 sierpnia 2020 r. w sposób określony w sentencji (punkt 1) i oddalił apelację uczestnika A.Ż. (punkt 2) w sprawie z wniosku E.Ż. o podział majątku wspólnego.

Postanowienie Sąd Okręgowego zaskarżył w całości skargą kasacyjną uczestnik A.Ż., wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zmianę, względnie uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W zakresie, w jakim skarga kasacyjna odnosiła się do rozstrzygnięcia o sprostowaniu zaskarżonego apelacją postanowienia wstępnego (punkt 1), podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna (art. 398⁶ § 3 w związku z art. 398¹ § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.).

W zakresie, w jakim skarga okazała się dopuszczalna, należało zważyć, że zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący A.Ż. powołał się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, wynikającą z tego, że w świetle poczynionych w sprawie ustaleń nie ulegało wątpliwości, iż strony ukształtowały stosunki własnościowe w odniesieniu do spornych nieruchomości w taki sposób, że ich właścicielem ostatecznie został skarżący. Wskazał również na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wyrażającego się w pytaniu, czy zmiana linii orzeczniczej i ukształtowanego stanowiska doktryny między datą dokonania czynności prawnej a datą oceny jej skutków, powinna być brana pod uwagę przy rekonstrukcji treści tej czynności.

Rozważając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należało w pierwszej kolejności zwrócić uwagę, że jak wielokrotnie podnoszono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do

rozpoznania i jego uzasadnienie, stanowi – obok podstaw skargi kasacyjnej i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) – odrębne i samodzielne wymaganie konstrukcyjne skargi kasacyjnej (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Dystynkcja ta wiąże się z celem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, polegającym na przytoczeniu prawnych racji przemawiających za zasadnością merytorycznego rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej, z uwzględnieniem publicznoprawnych, ponadindywidualnych zadań tego środka zaskarżenia. Publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej sprawiają, że ocena podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia ma następczy charakter i warunkowana jest uprzednim pozytywnym zweryfikowaniem powodów przemawiających za jej przyjęciem do rozpoznania.

Złożona skarga kasacyjna nie odpowiadała tym założeniom, ponieważ argumentacja mająca uzasadniać oczywistą zasadność skargi i występujące zagadnienie prawne została scalona z uzasadnieniem podstaw kasacyjnych. Ujęcie takie uniemożliwia w istocie Sądowi Najwyższemu ocenę przyczyn kasacyjnych, których zbadanie musi poprzedzać analizę zarzutów wypełniających podstawy kasacyjne, a tym samym – już z tego względu – stoi na przeszkodzie przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, z dnia 4 lipca 2017 r., III CSK 64/17, i z dnia 10 maja 2018 r., I CSK 800/17).

Niezależnie od tego mankamentu, należało przypomnieć, że jak przyjmuje się w utrwalonej judykaturze Sądu Najwyższego, przesłanka oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Jest tak w szczególności wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zarzuty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka zaskarżenia. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter, odnosić się do konkretnych, powołanych przez skarżącego przepisów prawa i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2013 r., III CSK 311/13,

OSNC 2014, nr 7-8, poz. 83, z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 91 i z dnia 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18).

Bliższa analiza wniosku nie pozwalała uznać, by skarga kasacyjna – w zakresie, w jakim odnosiła się do własności spornych nieruchomości – była oczywiście zasadna. Sądy *meriti* poczyniły szerokie ustalenia faktyczne, odnoszące się do okoliczności nabycia spornych nieruchomości. Z ustaleń tych – wiążących Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) – wynikało w szczególności, że nieruchomości te zostały nabyte w czasie trwania małżeństwa i za środki pochodzące z majątku wspólnego skarżącego oraz wnioskodawczyni. Nieruchomość w K. przy ul. [...] miała stanowić bazę dla działalności gospodarczej syna uczestników P.Ż., a późniejsza decyzja o nabyciu przez uczestnika udziałów od syna miała charakter decyzji rodzinnej i była związana ze wspólnymi planami biznesowymi uczestników. Co do nieruchomości w M. ustalono natomiast, że uczestnik nie posiadał w majątku osobistym środków pozwalających na sfinansowanie jej zakupu, a zarazem nie ustalono żadnych okoliczności mogących świadczyć o tym, że inwestycja ta była związana wyłącznie z majątkiem osobistym uczestnika.

Zestawienie powołanych motywów Sądu Okręgowego z wywodami wniosku nie stwarzało podstawy do przyjęcia, że zaskarżone orzeczenie jest błędne, a tym bardziej, by było ono wadliwe w stopniu elementarnym i widocznym już na pierwszy rzut oka, czego wymaga przyczyna kasacyjna określona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Do innego stanowiska nie mógł skłaniać w szczególności fakt świadomości uczestników oraz ich syna, że stroną umów sprzedaży był wyłącznie skarżący. Podstawa faktyczna zaskarżonego postanowienia nie zawierała także żadnych okoliczności, które mogłyby wskazywać na to, że *in casu* doszło do przesunięcia majątkowego z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego skarżącego, co sugerowano we wniosku.

Z rozważań wniosku nie wynikało również, aby w sprawie wystąpiło istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Skuteczne powołanie się na tę przyczynę kasacyjną wymaga sformułowania konkretnego problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on precedensowy (nowy) charakter lub znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać

ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą; konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

Kwestia przynależności udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością nabytych ze środków pochodzących z majątku wspólnego została szeroko wyjaśniona w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2016 r., III CZP 32/16, OSNC 2017, nr 5, poz. 57, w której tezie stwierdzono, że jeżeli wkład wniesiony do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością należy do majątku wspólnego wspólnika i jego małżonka, również udział w spółce objęty przez wspólnika wchodzi w skład tego majątku. Problem ten nie stanowi zatem *novum*, czego nie zmieniały akcentowane w skardze okoliczności nabycia udziałów przez skarżącego w M. Sp. z o.o. Aplikacja rozważanej reguły, z uwzględnieniem ogółu okoliczności konkretnej sprawy, w tym ewentualnej odmiennej woli stron, jeśli taka odmienna wola zostałaby ustalona, stanowi domenę sądów *meriti*, a jej prawidłowość nie może być rozważana w płaszczyźnie przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Odnosząc się wprost do pytania sformułowanego w skardze, należało natomiast podnieść, że z wniosku nie wynikało, aby w dacie dokonywania czynności nabycia udziałów istniała utrwalona linia orzecznicza Sądu Najwyższego, przeciwna dominującej obecnie, której wyrazem jest przywołana wcześniej uchwała z dnia 7 lipca 2016 r., III CZP 32/16 (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1999 r., I CKN 1146/97, OSNC 1999, nr 12, poz. 209 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2000 r., I CKN 950/98), a tym bardziej, aby strony – nie postanawiając wprost, że nabycie udziałów następuje do majątku osobistego – kierowały się przekonaniem o istnieniu tego rodzaju linii orzeczniczej. We wniosku nie wykazano również, aby w międzyczasie doszło do zasadniczego zwrotu w stanowisku doktryny (por. np. A. Dyoniak, *Przynależność do majątków małżonków udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i akcji*, RPEiS

1991, z. 3, s. 31 i n., K. Wręczycka, *Udział w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością a wspólność majątkowa małżeńska*, PPH 2001, nr 8, s. 37 i n.). Sformułowany w skardze problem został zatem oparty na założeniach, które nie miały odzwierciedlenia w sprawie.

Dodać trzeba, że w judykaturze rozważano również kwestie związane z czasowymi skutkami oddziaływania wykładni sądowej (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2021 r., I CSKP 52/21, OSNC 2022, nr 1, poz. 7 i powołane tam orzecznictwo).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁶ § 3 i art. 398⁹ § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(K.G.)

[ms]